

Material in oprema

Beležnice in pisala

Postopna navodila

Vzgojitelj razloži različne ravni upravljanja: lokalna, nacionalna, mednarodna.

Učenci preberejo informacije v poljih z besedilom, jih proučijo in ugotovijo, katera politična orodja (strategije, konvencije itd.) je njihova država podpisala in sprejela.

Učenci v skupinah analizirajo glavna politična orodja in poiščejo informacije o naslednjem:

- Kakšni so splošni cilji konvencije/strategije? Ali se konvencija nanaša na spremljanje in uveljavljanje ali oboje?
- Katere države sodelujejo v konvenciji?
- Kateri so ciljni ekosistemi: obalni, morski ali bentoški?
- Kateri cilji so merljivi? Do kdaj morajo biti doseženi?
- Kakšni mehanizmi za spremljanje izvajanja konvencije so vzpostavljeni na regionalni ravni?

Učenci se osredotočijo na ustrezno državno zakonodajo ter okvirne in akcijske načrte, ki upoštevajo obravnavano konvencijo. Nato odgovorijo na naslednja vprašanja:

- Ali akcijski načrt obstaja?
- Kateri organ je odgovoren za njegovo izvajanje?
- Katere glavne dejavnosti ali ukrepe predvideva akcijski plan?
- Ali so bili kakšni rezultati že doseženi in dokumentirani?

Učenci z zadevo seznanijo lokalne in nacionalne organe, tako da napišejo pismo ali opravijo intervju na primer z županom, poslancem itd. Za intervju lahko uporabijo naslednja vprašanja:

- Ali ste seznanjeni z orodji in ukrepi politike na področju morskih odpadkov?
- Ali ste jih sposobni izvesti?
- Če da, kdaj in kako? Če ne, zakaj ne?
- Katere dejavnike je treba upoštevati za boljše izvajanje ukrepov?
- Kdo bi moral biti bolje obveščen?

Razširitev dejavnosti

Učenci izvedejo kratko raziskavo, da bi ugotovili, če so ciljne skupine seznanjene s konvencijami, ki jih je država podpisala. Ciljne skupine lahko na primer vključujejo lastnike trgovin na plažah, ribiče, pristaniške upravne, posadke tovornih in potniških ladij itd. Če so ciljne skupine slabo obveščene, naj učenci razmislijo o dejavnosti, s katero bi dvignili njihovo ozaveščenost.

STRATEŠKA ORODJA ZA BORBO PROTI MORSKIM ODPADKOM

Pri tej dejavnosti se učenci seznanijo z mednarodnimi prizadevanji v borbi proti morskim odpadkom in onesnaževanju na splošno. Opravijo raziskavo o glavnih strateških orodjih za varstvo evropskih regionalnih morij in proučijo osnovne informacije o ciljnih konvencij in strategij, sodelujočih državah, ciljnih ekosistemih, mejnikih in dejavnostih.

PREDMETI

Družbene vede, jezik, okoljske vede

STAROST UČENCEV

14-15 let

TRAJANJE

90 minut

CILJI

- Spoznati evropske in regionalne politike in pobude za reševanje problema morskih odpadkov.
- Zavedati se, da so morski odpadki nadnacionalnega pomena.

INTERNETNI VIRI

Marine Strategy Framework Directive (MSFD): <http://ec.europa.eu/environment/water/marine>
 Barcelona Convention: www.unepmap.org Bucharest Convention: www.blacksea-commission.org
 Helsinki Convention: www.helcom.fi OSPAR Convention: www.ospar.org
 MARPOL Convention: www.imo.org/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/International-Convention-for-the-Prevention-of-Pollution-from-Ships-%28MARPOL%29.aspx
 Basel Convention: www.basel.int
 UNCLOS Convention: www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm

DEL **D**

ISKANJE REŠITEV

Primerni zakoni so ključno orodje za reševanje vprašanja morskih odpadkov. Ker je to svetovni problem, so mednarodni predpisi bistvenega pomena. Obstajajo številni in podrobni pravni okviri, ki se nanašajo na morske in kopne vire odpadkov, vendar so zapleteni in se prekrivajo, saj pokrivajo globalne, regionalne, nacionalne in lokalne ravni. Kljub množici političnih orodij, njihovo izvajanje ostaja izziv...

Na ravni Evropske unije

Okvirna direktiva o morskem strategiji (ODMS)

Direktiva, sprejeta leta 2008, je ključni pravni dokument, ki zagotavlja platformo za reševanje problema morskih odpadkov na evropski ravni. Njen cilj je bolj učinkovito varovanje morskega okolja v Evropi in doseganje dobrega okoljskega stanja morskih voda do leta 2020. Države članice so pozvane, da razvijejo svoje lastne strategije glede enajstih »deskriptorjev« (med njimi za morske odpadke). Strategija mora vsebovati (a) podrobno oceno stanja okolja, (b) opredelitev »dobrega okoljskega stanja« in (c) jasne okoljske cilje in program spremljanja. V letu 2012 so države članice ocenile svoje morsko okolje, ugotovile glavne pritiske ter določile cilje in kazalnike spremljanja. Do leta 2015 morajo pripraviti sveženj ukrepov. Da bi dosegli cilj za leto 2020, bo potreben celovit, usklajen pristop in sodelovanje med sosednjimi državami.

V okviru ODMS je bila leta 2010 ustanovljena tehnična delovna skupina za morske odpadke, katere naloga je pomoč državam članicam pri spopadanju z njimi. Skupina je izvedla pregled stanja morskih odpadkov in proučila njihove vire, trende in vplive.

Poleg ODMS v EU obstaja še več orodij politike, ki se nanašajo na morske odpadke. To so direktive o odpadkih, pakiranju, odlagališčih, pristaniških sprejemnih zmogljivosti, vodah, kopalnih vodah itd.

Na ravni evropskih regionalnih morij

Barcelonska konvencija (Sredozemsko morje)

Konvencijo o varstvu morskega okolja in obalnih območij Sredozemskega morja, poznano kot Barcelonska konvencija, je sprejelo 22 sredozemskih držav. Konvencija je bila prvotno sprejeta leta 1976 in spremenjena leta 1995. Sčasoma se je njen prvotni obseg razširil na načrtovanje in celostno upravljanje obalnega območja v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Barcelonska konvencija obsega sedem protokolov, ki obravnavajo specifična vprašanja varstva okolja v Sredozemlju. Protokol o kopenskih virih in dejavnostih poudarja pomembnost ukvarjanja s problematiko morskih odpadkov, medtem ko se drugi protokoli neposredno in posredno nanašajo na to vprašanje. Leta 2012 je bil pripravljen Strateški okvir za ravnanje z morskimi odpadki, ki mu je sledil pravno zavezujoč Regionalni akcijski načrt za morske odpadke, ki so ga pogodbenice sprejele leta 2013.

Bukareška konvencija (Črno morje)

Konvencija o varstvu Črnega morja pred onesnaževanjem je bila podpisana v Bukarešti leta 1992 in leta 1994 jo je sprejelo šest držav pogodbenic. Namen Bukareške konvencije je borba proti onesnaževanju iz virov na kopnem in pomorskega prometa, doseganje trajnostnega upravljanja morskih virov in prizadevanje za trajnostni razvoj. Konvencija vključuje tri protokole in sicer za onesnaževanje iz kopenskih virov, odmetavanje odpadkov in nesreče zaradi razlitij nafte. Ker problematika morskih odpadkov v črnemorski regiji ni niti splošno znana niti sprejeta, še vedno ne obstajajo specifični pravni instrumenti za njihovo upravljanje. Nedavno sprejet Protokol o varstvu morskega okolja Črnega morja pred onesnaženju iz kopenskih virov in dejavnosti, ki pa se še ne izvaja, je velikega pomena, saj so morski odpadki na seznamu nevarnih snovi.

Helsinška konvencija (Baltsko morje)

Leta 1974 so vse države na obali Baltskega morja podpisale enotno konvencijo o virih onesnaževanja. Helsinška konvencija o varstvu morskega okolja območja Baltskega morja je začela veljati leta 1980. Zaradi političnih sprememb, ki so v tistem času potekale v Evropi, so leta 1992 posodobljeno različico podpisale vse baltske države in Evropska skupnost, sprejeta pa je bila leta 2000. Cilj Konvencije je zmanjšanje onesnaževanja morja iz rek, rečnih ustij, kanalov in cevovodov ter zaradi odmetavanja odpadkov, pomorskega prometa in onesnaževanja iz zraka. Pogodbenice so sprejele več priporočil za varstvo morskega okolja, ki so neposredno in posredno povezana z morskimi odpadki. Še nedavno morski odpadki niso veljali za velik problem v Baltskem morju in to zaradi pomanjkanja primerljivih študij in zanesljivih podatkov, vendar zdaj vprašanje postaja vse bolj zaskrbljujoče.

© Thomas Vlachogianni / MIO-ECSDE

Konvencija OSPAR (Severovzhodni Atlantik)

Konvencija OSPAR o varstvu morskega okolja severovzhodnega Atlantika je bila sprejeta leta 1992, veljati pa je pričela leta 1998. Združila in posodobila je Konvencijo iz Osla (1972) o odmetavanju odpadkov v morje in Pariško konvencijo (1974) o kopenskih virih onesnaženja morja. Cilj Konvencije OSPAR je boj proti onesnaževanju iz virov na kopnem (odlaganje, sežiganje) in na morju ter ocenjevanje kakovosti morskega okolja. Konvencija OSPAR in njene predhodnice imajo dolgo zgodovino obravnavanja vprašanj morskih odpadkov. Morski odpadki so ključni del programa spremljanja in ocenjevanja, Konvencija pa podpira tudi neposredne ukrepe za njihovo zmanjšanje preko pobude »Lov na odpadke«.

Na globalni ravni

Z morskimi odpadki se neposredno in posredno ukvarjajo številne mednarodne konvencije. Mednarodna konvencija o preprečevanju onesnaževanja morja z ladij (MAR-POL) se predvsem v Prilogi V posebej ukvarja s preprečevanjem onesnaževanja zaradi odmetavanja smeti z ribiških plovil, plovil za prosti čas in tovornih ladij. Londonska konvencija o preprečevanju onesnaževanja morja z odlaganjem odpadkov in drugih snovi se ukvarja z obvladovanjem vseh morskih virov onesnaževanja. Sorodni konvenciji sta Baselska konvencija o čezmejnem prehajanju nevarnih odpadkov in njihovem odstranjevanju ter Konvencija Združenih narodov o pomorskem pravu (UNCLOS), katere cilj je upravljanje morskih virov.

Protikadilska zakonodaja je povzročila povečanje cigaretnih ogorkov na ulicah. Nedavna prepoved kajenja v zaprtih prostorih, uveljavljena v mnogih državah, je kadilce pregnala na prosto. Kajenje na ulici, v parkih, v avtomobilih brez pepelnikov in pred vhodi v stavbe, kjer ni posoda za pepel, je privedlo do povečanega smetenja z ogorki, ki sčasoma skozi odvode meteorne vode in odplake dosežejo morje. Drugače povedano, obstaja razkorak med stopnjo izvajanja zakonov (protikadilskih in zakonov proti onesnaževanju) na škodo okolja. Tak trend bi lahko zajezili z ozaveščanjem in izobraževanjem javnosti ter s strategijami preprečevanja, kot so spodbujanje uporabe prenosnih pepelnikov in nameščanje posod za pepel na prehodnih točkah. V vsakem primeru pa je nekajenje najboljša rešitev za ljudi in okolje!

